

Asia: STM093:00/2016

Romaniasiaain neuvotelukunnan luonnos Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ulkoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valmisteilla olevaan valtioneuvoston Romanipoliittiseen ohjelmaan. Ulkoministeriö on tehnyt jo pitkään tiivistä yhteistyötä romaniasiaain neuvotelukunnan, sosiaali- ja terveysministeriön sekä muiden suomalaisviranomaisten ja romanijärjestöjen kanssa eurooppalaisen romanipolitiikan kehittämiseksi. Tämä lisää romanien mahdollisuutta vaikuttaa eurooppalaisten järjestöjen romanipolitiikkaan. Kotimainen ja kansainvälinen romanitoiminta tukevat mahdollisimman hyvin toisiaan. Ehdotamme tätä koskevan maininnan lisäämistä ohjelman johdanto-osiin (kappale 2).

Hyvänä esimerkkinä on Eurooppalaisen romanipolitiikan käsikirja: Suomen tavoitteet eurooppalaisen romanipolitiikan edistämiseksi (2011), joka valmisteltiin osana edellistä romanipoliittista ohjelmaa . Sen lähtökohdat ja pääosa tavoitteista ovat edelleen ajankohtaisia. Linjauksen lähtökohtana on, että Suomen romanipolitiikka koostuu toisaalta ihmisoikeuslähtöisyydestä (perus- ja ihmisoikeudet tulee turvata myös romanien osalta, ihmisoikeussopimuksiin sisältyvät syrjimättömyysvelvoitteet koskevat myös romaneja) ja toisaalta toimista romanien taloudellisen ja sosiaalisen aseman parantamiseksi. Romanipolitiikan ihmisoikeuslähtöisyys on syytä mainita ohjelman johdantoteksteissä (kappale 2).

Edellä olevaa täydentäen ehdotamme esipuhetekstin neljännen kappaleen loppuun lisättäväksi virkettä: ”Kansainvälinen ja eurooppalainen ihmisoikeusnormisto sekä sen täytäntöönpano ovat vahvistaneet myös romanien oikeuksia ja luoneet edellytyksiä syrjinnän vähentämiselle.”

Ulkoministeriötä välittömimmin koskeva ohjelmaluonnoksen osa on kappale ”3.9. Toimintalinja 9: Kansainvälinen romanityö.” Ulkoministeriö pitää sen lähtökohtia hyvinä. Ulkoministeriö tukee luonnoksen linjausta, että romanijärjestöjen vaikutusmahdollisuuksien tukeminen sekä

romaninaisten aseman ja oikeuksien tukeminen ovat Suomen eurooppalaisen romanipolitiikan painopisteitä.

Ehdotamme tavoitteiden esittämisjärjestyksen muuttamista osion luettelokohdassa: "Suomen eurooppalaisen romanipolitiikan painopisteitä ovat...." Mielestämme kohta: "Perus- ja ihmisoikeusnäkökulman vahvistaminen osana eurooppalaista romanipolitiikkaa" tulisi siirtää alakohdaksi 3 kuvaamaan paremmin erityisesti kohtia "Eurooppalaisten järjestöjen romanipolitiikan ja romanien vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen" (siirretään kohdaksi 4) sekä "Romaninaisten voimavaraistaminen ja omaehtoisen toiminnan tukeminen kaikilla tasoilla" (siirretään kohdaksi 5; sanan "voimavaraistaminen" ehdotamme korvattavaksi sanalla: "vaikutusmahdollisuudet"). Vastaavat muutokset tulee tehdä myös tätä seuraavien painopistealueiden järjestyksessä.

Esitetty Suomen toimintalinja koostuu toisaalta Euroopan unionin romanitoiminnasta sekä toisaalta toiminnasta muissa eurooppalaisissa järjestöissä (Euroopan neuvosto, ETYJ) ja Suomen edustustojen kautta tapahtuvasta vaikuttamistoiminnasta maatasolla. Luonteeltaan ja suhteessaan suomalaiseen päätöksentekoon toisistaan poikkeavina EU-tason toiminta sekä muu eurooppalainen toiminta on hyvä erottaa tekstissä selkeästi toisistaan, vaikka Suomen tavoitteena tuleekin olla EU:ssa tapahtuvan ja muun eurooppalaisen romanitoiminnan yhdensuuntaisuus ja keskinäinen koordinaatio.

Tämän esiin tuomiseksi ehdotamme kohtaan "Painopiste 3: Eurooppalaisten järjestöjen romanipolitiikan ja romanien vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen" täsmennyksiä Euroopan neuvostoa sekä ETYJiä koskeviin kohtiin.

Ehdotamme painopisteen johdantotekstin muotoilua kokonaisuudessaan seuraavalla tavalla:

"Suomen kansainvälinen romanipolitiikka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja täytäntöönpanoon sekä romanien taloudellisen ja sosiaalisen aseman parantamiseen. Kansainväliset sekä eurooppalaiset ihmisoikeussopimusten valvontaelimet sekä ihmisoikeuksien eri osa-alueita edistävät asiantuntijat ja asiantuntijaelimet seuraavat ja raportoivat myös Suomen osalta romanien oikeuksien toteutumisesta. Ulkoministeriö pitää tärkeänä että viranomaisten yhteistyöllä edistetään laadukasta raportointia em. toimijoille, näiden antamien suositusten huomioon ottamista sekä tiedottamista ro-maniväestön keskuudessa.

Euroopan unionilla (EU), Euroopan neuvostolla (EN) sekä Euroopan yhteistyö- ja turvallisuusjärjestöllä (ETYJ) on kullakin omat romanistrategiansa sekä niihin liittyvää hanketoimintaa. Tuloksellisempi romanipolitiikka edellyttää eurooppalaisten järjestöjen tiivistä yhteistyötä niiden omia vahvuuksia hyödyntäen. Suomi edistää tätä tavoitetta.

EU:n puitekehys täydentää syrjimättömyyttä ja perusoikeuksia koskevia EU:n säädöksiä ja politiikkoja, ja että puitekehysten pohjalta jäsenmaissa on laadittu omat kansalliset romanistrategiat, joiden täytäntöönpanoa Euroopan komissio arvioi. Vuoden 2016 joulukuussa annetuissa neuvoston päätelmissä (14294/16) romanien integraatioprosessin nopeuttamisesta vahvistettiin jäsenmaiden antamin sitoumuksin ja kehoitettiin laatimaan EU:n puitekehystä koskeva väliarviointi. Suomi tukee jatkossakin komission jatkuvia ja aktiivisia toimia jäsenvaltioiden kansallisten romanistrategioiden seurannassa, tehokkaan toimeenpanon ja jäsenvaltioiden keskinäisen vuoropuhelun tukemisessa. EU tukee romanien integraatiota rahallisesti erityisesti rakennerahastojensa kautta.

Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) kerää tutkimustietoa romanien asemasta ja oikeuksista ja tätä voidaan hyödyntää niin kansallisella kuin eurooppalaisellakin tasolla.

Euroopan neuvoston tehtävänä on ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion edistäminen. Suomi on korostanut sen romanipolitiikan oikeusperustaisuutta sekä romanijärjestöjen kansallisten ja kansainvälisten vaikutusmahdollisuuksien vahvistamisen tärkeyttä. Suomi korostaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja muun eurooppalaisen ihmisoikeussopimusjärjestelmän merkitystä romanien oikeuksien täytäntöönpanossa ja vahvistamisessa. Suomi on aktiivisesti mukana neuvoston asiantuntijakomitean (CAHROM) toiminnassa sekä hyödyntää rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) ja muiden asiantuntijaelinten huomioita ja suosituksia.

Romanienväestön elinoloja ja vaikutusmahdollisuuksia kohentavan hanketoiminnan ohella on tärkeää, että neuvoston jäsenmaiden kesken sekä romanijärjestöjen kanssa käydään poliittista keskustelua romaneihin kohdistuvan syrjinnän ehkäisystä. Romanien oikeudet ja vaikutusmahdollisuudet huomioidaan Suomen toimiessa Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajana marraskuusta 2018 toukokuuhun 2019.

ETYJ:n demokratia- ja ihmisoikeustoimiston yhteydessä toimiva romaniyksikkö tuottaa tietoa ja koulutushankkeita romanipolitiikan tueksi ja Suomi tukee taloudellisesti sen asiantuntijaresursseja ja hankkeita. Suomi korostaa ETYJ:n romanitoimintojen oikeuslähtöisyyttä sekä romanijärjestöjen osallistu-mismahdollisuuksien lisäämistä.”

Romanijärjestöille annettavaa tukea koskevan maininnan esitämme siirrettäväksi osaksi kohtaa 145 ja vastaavasti kohdan 159 poistoa.

Lisäksi ministeriö toimittaa eräitä luonnoksen yksityiskohtia koskevat, lausuntonsa mukaiset muutosesityksensä erikseen ohjelman valmistelijoille.

Merisaari Rauno
Ulkoasiainministeriö (ihmisoikeuspolitiikan yksikkö)